

TÜRK EĞİTİM TARİHİNDE OTANTİK ÖĞRENME

Authentic Learning in Turkish Education History

Zekeriya Fatih İNEÇ

Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

fatihinec@erzincan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2391-605X>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute-
AİCUSBED 8/1 Nisan/April 2022 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	21.07.2021
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	28.12.2021
Sayfa Aralığı- <i>Page Range</i> :	1 -22
Doi Numarası- <i>Doi Number</i> :	https://doi.org/10.31463/aicusbed.973643

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

✓ iThenticate

TÜRK EĞİTİM TARİHİNDE OTANTİK ÖĞRENME¹

Authentic Learning in Turkish Education History

Zekeriya Fatih İNEÇ

Öz

Yapılandırmacı eğitim anlayışı çerçevesinde öğrenme ortamları çeşitli öğretim stratejileriyle tasarlanmaktadır. Bu süreçte başvurulan stratejilerden biri de otantik öğrenmedir. Gerçek dünya bağlamında öğrenmeyi sağlayan otantik öğrenme bu yönüyle diğer öğretim stratejilerinden ayrılmaktadır. Ülkemizde otantik öğrenme üzerine çeşitli bilimsel çalışmalar yapılmakta, uygulamalar geliştirilmekte ancak bu yaklaşımın temellerini somut örneklerle ortaya koyacak bir çalışma ise henüz bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada mevcut literatürde otantik öğrenme olarak ifade edilen ancak temelleri çok eski dönemlere dayanan bu yaklaşıma ait temel uygulamaların ve materyallerin Türk eğitim tarihi literatüründen tespit edilip değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma bu çerçevede önemli olup Türklerin siyasi anlamda teşkilatlanmaya başladıkları milattan önceki dönemlerden itibaren Hun Devleti (Hiung-nu), Göktürk Kağanlığı, Uygur Kağanlığı, Karahanlı Devleti, Gazneli Devleti, Büyük Selçuklu Devleti, Anadolu Selçuklu Devleti ile Osmanlı Devleti'nde kullanılan öğrenme ve öğretim uygulamalarını, stratejilerini ve materyallerini temel alarak yürütülmüştür. Araştırmada bu amaç doğrultusunda tarama modeliyle tasarlanan ve retrospektif bir bakış açısıyla yürütülen zamansal bir tarama gerçekleştirilmiştir. Bulgular, otantik öğrenmenin ve öğretim uygulamalarının, stratejilerinin ve materyallerinin Türk eğitim tarihinin başlangıcıyla birlikte kullanıldığını, hatta değerler eğitiminde özellikle yararlanılan bir yaklaşım olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca meslek edindirmede ve gerçek hayata hazırlamada otantik öğrenmenin öncelikle başvurulan bir öğrenme stratejisi olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara, akademisyenlere ve eğitimcilere çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Otantik öğrenme, öğrenme, öğrenme stratejileri, eğitim tarihi, Türk eğitim tarihi

Abstract

Learning environments are designed with various teaching strategies within the framework of constructivist education approach. One of the strategies used in this process is authentic learning. Authentic learning, which enables learning in a real-world context, differs from other teaching strategies in this respect. In our country, there are various scientific studies on authentic learning, applications are being

¹ Bu çalışma 13-18 Temmuz 2021 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilen II. Maarif Kongresinde bildiri özeti olarak sunulmuştur.

developed, but there is no study that will reveal the basics of this approach with concrete examples. Therefore, in this study, it is aimed to identify and evaluate the basic practices and materials of this approach, which is expressed as authentic learning in the current literature, but whose foundations are based on ancient times, from the Turkish educational history literature. Research is important in this context. It has been carried out based on the learning and teaching practices, strategies and materials used in the Great Hun State (Hiung-nu), the Gokturk Khaganate, the Uyghur Khaganate, the Karahanli State, Ghaznavid State, the Great Seljuk State, the Anatolian Seljuk State and the Ottoman Empire since the beginning of the period when the Turks began to be politically organized. For this purpose, a temporal survey was carried out, which was designed with the survey model and carried out with a retrospective perspective. The findings revealed that authentic learning and teaching practices, strategies and materials were used with the beginning of Turkish educational history, and even a particularly used approach in values education. In addition, it has been determined that authentic learning is seen as a preferred learning strategy in gaining a profession, and preparing for real life. In line with these results, various suggestions were made to researchers, academicians and educators.

Keywords: Authentic learning, learning, learning strategies, educational history, Turkish educational history

Giriş

Otantik öğrenme, gerçek hayatı temel alan uygulamalar üzerine kurgulanan bir öğretim stratejisi olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda gerçek hayat temelinde edinilen yaşantılar öğrenenler tarafından bilişsel süreçlerle modellenmektedir (İneç, 2021, s. 93). Otantik öğrenmede otantik kavramının doğasına uygun olarak tasarlanan ve gerçek hayat bağlamında değerlendirilen uygulamaların yer aldığı bir yaklaşım bulunmaktadır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde modelleme ve problem çözme gibi etkinliklerle çeşitli topluluklara katılımın otantik öğrenmenin doğasında bulunduğu görülmektedir. Ancak etkinliklerin tamamı gerçek dünya, gerçek dünya problemleri ile çözümleri ve çok disiplinli öğrenme gibi anahtar kelimelerle oluşturulmaktadır (Lombardi, 2007). Dolayısıyla gerçek hayat bağlamında öğrenmelerin oluşması için karmaşık görevlerin iş birliği çerçevesinde keşfedilmesi, farklı ve çoklu kaynaklardan araştırma yapılması, elde edilen bilginin üst düzey düşünme becerileriyle oluşturulması ve bunların sorgulanması gerekmektedir (İneç, 2017).

Otantik öğrenme, öğretim amaçlarından ziyade tamamen gerçek dünya bağlamında hakikatlere odaklanmaktadır (Lombardi, 2007). Bu bağlamda otantik kavramının gerçek hayatla ilişkilendirilen çok boyutlu bir süreç olduğu anlaşılmaktadır (İneç, 2020, s. 17-18). Gerçek dünya bağlamı ise usta – çırak ilişkisi üzerinden yürütülmektedir. Bu nedenle otantik

öğrenme, yeni bir yaklaşım olarak değil, geçmişte öğrenme faaliyetleri için başvurulan bir strateji olarak görülmektedir (Bektaş & Horzum, 2014, s. 11).

Otantik öğrenmenin temellerinde gerçek dünya ve usta – çırak ilişkisinin yer alması, bu yaklaşımın temellerini oluşturan uygulamalara ve materyallere hangi dönemlerde ve ne amaçla başvurulduğunun tespitini gerektirmektedir. Bu çerçevede gerçekleştirilen araştırma Türk Tarihinden somut örneklerin mevcut literatür üzerinden tespitiyle gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bu bakış açısının, otantik öğrenmenin tabiatını anlamaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı doğrultusunda yanıt aradığı temel problem şu şekildedir:

Türk eğitim tarihi açısından otantik öğrenmeyle ilişkilendirilebilecek temel uygulamalar ve materyaller nasıldır?

Bu soru doğrultusunda iki alt probleme yanıt aranmıştır:

a) İslamiyet’in kabulü öncesinde Türk eğitim tarihi açısından otantik öğrenmeyle ilişkilendirilebilecek temel uygulamalar ve materyaller bulunmakta mıdır?

b) İslamiyet’in kabulü sonrasında Türk eğitim tarihi açısından otantik öğrenmeyle ilişkilendirilebilecek temel uygulamalar ve materyaller bulunmakta mıdır?

Yöntem

Çalışmada tarama modelinden yararlanılarak Türk eğitim tarihi açısından otantik öğrenmenin temel uygulama ve materyallerinin olduğu hâliyle tespiti amaçlanmıştır. Bu doğrultuda nesnel bir bakış açısıyla elde edilen veriler değiştirilmeden aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca ulaşılan bulgular retrospektif (geçmişten günümüze) bir çerçeveden değerlendirildiği için tekil tarama modellerinden zamansal tarama gerçekleştirilmiştir. Böylece otantik öğrenme ile ilişkilendirilebilecek temel uygulama ve materyallerin zaman içerisindeki değişimleri de ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Karasar, 2019, s. 109-112). Bu nedenlerle çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen ve “Otantik Öğrenmenin Arketip Örnekleri” adı verilen bir kontrol listesi (OÖAÖ) kullanılmıştır. Bu formda otantik öğrenmenin temel uygulama ve materyallerinin tasnifini sağlayacak gerçek hayat bağlamı ile usta – çırak ilişkisi ve bu çerçevede değerlendirilebilecek çeşitli anahtar kelimelere yer verilmiştir. Böylece bu form ile çalışma kapsamında ulaşılan verilerin tasnif edilmesi sağlanmıştır. OÖAÖ ile elde edilen verilerin güvenilirliğini

belirlemek için ise Miles & Huberman (1994) güvenilirlik formu kullanılmıştır. Yapılan hesaplamalar neticesinde gerçekleştirilen taramanın tutarlılığının %86 olduğu görülmüştür. Bu değer kabul edilebilir bir değer olarak görülmektedir (Miles & Huberman, 1994, s. 64).

Taramayı retrospektif bir açıyla gerçekleştirebilmek için Türk eğitim tarihi ile ilgili bilimsel kaynaklara ulaşılmış, bununla birlikte Türk tarihi ve Türk kültür tarihi üzerine yazılmış bilimsel kaynaklar da incelenmiştir. Aşağıda taranarak verilere ulaşılan kaynaklar yer almaktadır (Otantik öğrenme kapsamında veri bulunmayan kaynaklara yer verilmemiştir):

Tablo 1. Veri Toplanan Kaynaklar

1. Akyol, H. (2016)	32. Kırpık, G., vd. (2016)
2. Akyüz, Y. (2012)	33. Kocasavaş, Y. (2006)
3. Arat, R. R. (1991)	34. Koç, E. (2003)
4. Arslan, A. & Çelik, H. (2016)	35. Konur, H. (2005)
5. Ata, B. (2002)	36. Köprülü, M. F. (1981)
6. Atalay, C. (2014)	37. TDV. (1995)
7. Batur, Z. & Beştaş, M. (2011)	38. Mahiroğulları, A. (2008)
8. Batur, Z., Sır, A.N. & Bek, H. (2012)	39. Mevlâna, Celaleddin Rumi. (2012)
9. Bektâş-I Veli, H. (2013)	40. Merçil, E. (2000)
10. Binbaşıoğlu, C. (2014)	41. Nizamü'l-Mülk. (1941)
11. Büyükbaş, N. (2013)	42. Nurdoğan Demirkıran, A. M. (2020)
12. Çağatay, N. (1974)	43. Orhan, S., vd. (2012)
13. Doğan, İ. (2012)	44. Ögel, B. (1984)
14. Doğan, İ. (2018)	45. Özcan, H. (2004)
15. Doğan, O. & Budak, Ö. M. (2019)	46. Özkan, S. H. (2020)
16. Eliaçık, M. (2013)	47. Özgedik, M. (2014)
17. Ergin, M. (2003)	48. Özkan, S. (2019)
18. Ergin, O. (1977a)	49. Özteke, F. (2006)
19. Ergin, O. (1977b)	50. Pilav, S. & Yazıcı, M. H. (2015)
20. Ergün, M. (2010)	51. Polat, S. (2015)
21. Göktaş, V. (2011)	52. Sarıoğlu, M. (2012)
22. Gülerer, S. (2013)	53. Solak, F. (2009)
23. Güven, İ. (2015)	54. Tekşan, K. (2012a)
24. Hacib, Y H. (2016)	55. Tekşan, K. (2012b)
25. Işık, H. (2016)	56. Toker, H. & Özden, E. (2013)
26. İmam Gazali. (2014)	57. Türer, A. (2011)
27. Kafesoğlu, İ. (2015)	58. Türk, İ. C. (2009)
28. Kanad, H. F. (1963)	59. Vural, F. G. (2016)
29. Kansu, N. A. (2017)	60. Yalçınkaya, (1993)
30. Kardaş, M. N. (2015)	61. Yoluk, M. E. (2010)
31. Kayadibi, F. (2000)	62. Yükneki, E. A. M. (2016)

Bulgular

Tarama yöntemiyle elde edilen veriler alt problemler doğrultusunda kronolojik bir sırayla aşağıda verilmiştir:

a) İslamiyet'in kabulü öncesinde Türk eğitim tarihi açısından otantik öğrenmeyle ilişkilendirilebilecek temel uygulamalar ve materyaller

İlk insanlar tabiata karşı kendilerini koruma usullerini belirlemeye çalışırken Türkler tabiata egemen olmuş ve ilk uygarlık eserlerini oluşturmuştur. Öncelikli olarak kereste ve maden işlenirken, yabani hayvanlar da Türkler tarafından evcilleştirilmiştir. Her ne kadar bozkır kültürü nedeniyle yaylak – kışlak yaşam biçimi hâkimse de çeşitli tarım ürünleri yine ilk defa Türkler tarafından yetiştirilmiştir. Dolayısıyla Çin, Hint, Sümer, İran ve Mısır gibi uygarlıklar esasında Türklerin göç yoluyla medeniyetlerini götürmeleriyle inşa edilmiştir. Bu dönemlerde eğitim faaliyetleri ise öncelikle anne ve babanın usta, çocukların ise çıraklık rolüyle şekillenmiştir. Böylece anneler kızlarına ev işlerini öğretirken, babalar da avcılık ve harp etme yeteneklerini aşlamıştır (Kansu, 2017, s. 21). Dolayısıyla öğrenme ve öğretme süreçleri yaparak ve yaşayarak öğrenme üzerine kurulmuştur (Doğan & Budak, 2019, s. 22).

Hun, Göktürk ve Uygur devletleri tarihteki ilk Türk devletleri olarak bilinmektedir. Ancak bu dönemin eğitim durumu hakkında bilgi veren kaynaklar oldukça sınırlıdır. Bu döneme ait eğitim durumunu ifade eden ana hatlar ise ailelerin ve sosyal çevrenin çocuk eğitiminde yer aldığı ve gerçek hayat temelinde bir eğitim gerçekleştirilerek *alp* tipi insanın yetiştirilmesine özen gösterildiği anlaşılmaktadır (Doğan, 2012, s. 36-37; Işık, 2016, s. 16; Doğan, 2018, s. 46-47; Doğan ve Budak, 2019, s. 23).

Geçmiş milattan binlerce yıl öncesine kadar giden Türklerin eğitim tarihi, Türk tarihi ile başlamaktadır. Ancak eldeki bulgular üzerinden bu tarihi M.Ö. 209 yılında Hun Türklerinin kuruluşu ile başlatmak gerektiği anlaşılmaktadır (Özgedik, 2014, s. 24; Kafesoğlu, 2015, s. 57).

Milattan önceki dönemlerde ortaya çıkan ve en eski Türk Devleti olarak bilinen Asya Hun Devleti'nde (Atalay, 2014) usta – çırak ilişkisinin olduğu, bazı becerilerde oldukça ileri gittikleri; hatta devletin mesleki eğitimi yaygın bir hâle getirdiği görülmektedir (Akyüz, 2012, s. 8; Kafesoğlu, 2015, s. 61; Vural, 2016, s. 31; Işık, 2016, s. 16; Özkan, 2019, s. 11). Hun Türklerinin yaparak ve yaşayarak, yapıp pekiştirerek ve uygulayarak öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirdikleri bilinmektedir (Kanad, 1963, s. 197,200; Güven, 2015, s. 12-13; Işık, 2016, s. 19). Bununla birlikte

devletin askerî nitelik kazanmasında gündelik yaşamın bozkırdan ve babadan öğrenilerek atın ve silahın daima hazır bulundurulması yer almaktadır (Ögel, 1984, s. 43; Kafesoğlu, 2015, s. 61).

Göktürklerin uyguladığı eğitim sisteminin, Hun Devleti'nden devralınarak geliştirilen bir miras olduğu görülmektedir. Ancak Göktürklerde 38 harfli bir alfabenin olması ve yazılı eserler bırakmaları, bu dönemin Türk tarihinin kendi kendini ifade ettiği bir dönem olarak görülmesini sağlamaktadır (Işık, 2016, s. 23; Özkan, 2020, s. 3-4). Yine Göktürk Devleti Dönemi'nde yazılan Orhun Kitabeleri, Ergin (2003) tarafından,

Türk adının, Türk milletinin isminin geçtiği ilk Türkçe metin... İlk Türk tarihi... Taşlar üzerine yazılmış tarih... Türk devlet adamlarının millete hesap vermesi, milletle hesaplaşması... Devlet ve milletin karşılıklı vazifeleri... Türk nizamının, Türk töresinin, Türk medeniyetinin, yüksek Türk kültürünün büyük vesikası...

şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Orhun Abideleri, tarihimizin ilk yazılı kanıtları olması ve içeriğinde Türk tarihini, devletini, kültürünü, dilini, yazı dilini, edebiyatını, ordusunu, şuurunu, sanatını, manasını ve töre ile kutu barındırması dolayısıyla Türk tarihi ve millet olma şuru açısından önemli rol oynamaktadır. Zira abidelerin büyük bir kısmı Türk Milletinin ve liderlerinin tecrübelerden ders almalarını sağlamak için eğitici amaçla yazılmıştır (Güven, 2015, s. 23-24; Işık, 2016, s. 27).

... Çin milleti hilekâr ve sahtekâr olduğu için, aldatıcı olduğu için, küçük kardeş ve büyük kardeşi birbirine düşürdüğü için, bey ve milleti karşılıklı çekiştirdiği için, Türk milleti il yaptığı ilini elden çıkarmış, kağan yaptığı kağanını kaybedivermiş. Çin milletine beylik erkek evladını kul kıldı, hanımlık kız evladını cariye kıldı. Türk Beyler Türk adını bıraktı... (Ergin, 2003, s. 15).

Yukarıdaki ifadeler hâlen dünya konjonktürünü de okumamıza yardımcı olmaktadır (Al Jazeera, 2016). Kardaş (2015) tarafından yapılan bir çalışmada Orhun Abideleri'nden Kül Tigin Abidesi değerler aktarımı açısından incelenmiş ve abidede geçen değerlerle 2005 sosyal bilgiler öğretim programında dikkate alınan değerler arasında %75 oranında benzerlik olduğu tespit edilmiştir. Orhan, Gedik ve Bulut (2012), Orhun Kitabeleri'nin ilköğretimden itibaren tüm ders programlarına yerleştirilmesi ve öğrencilere tanıtılması gerektiğini savunmuştur. Akyüz de (2012) Türk eğitim tarihi açısından Orhun Abideleri'nin öneminin büyük olduğunu savunmaktadır. Bu çalışmalar ve görüşler, Orhun Abideleri'nin otantik öğrenmenin gerçekleştirilmesinde, öncelikle değerlendirilmesi gereken

materyaller olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Göktürkler Dönemi'nde usta - çırak ilişkisinin olduğu da ifade edilmektedir (Kafesoğlu, 2015, s. 325).

Orhun Abideleri'nin yanı sıra *Kutadgu Bilig* de Türk töresinin ve kut'unun üzerinde önemle durmaktadır (Hacıb, 2016). Bununla birlikte İdeal insanı anlatan *Kutadgu Bilig*'te, hayat boyu öğrenmeden ve görüp öğrenmenin öneminden bahsedilmektedir (Kocasavaş, 2006):

(1680) “bilgisiz togar ol turu öğrenür
insan bilgisiz doğar ve yaşadıkça öğrenir

(1932) *anasında togsa togar beglikin
bey doğarken, beylikle doğar;
körü öğrenür iş biür yiglikin
görerek öğrenir ve böylece işlerin hangisinin daha iyi olduğunu
bilir”*

Bu yönleriyle değerlendirilen *Kutadgu Bilig*'in hem otantik bir materyal olduğu hem de otantik öğrenme yaklaşımına ilişkin ipuçları verdiği görülmektedir. Nitekim Tekşan (2012a) tarafından yapılan araştırmada Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında (6. ve 7. sınıflar) yer alan 20 değerden bağımsızlık, özgürlük ve vatanseverlik haricindeki tüm değerlerin yer aldığı tespit etmesi *Kutadgu Bilig*'in otantik öğrenme için kullanılabilir, nitelikli bir öğretim materyali olduğunu göstermektedir. Nitekim İneç & Akpınar (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada Kaşgarlı Mahmud'un haritası dijital bir öğrenme materyali olarak kullanılarak öğrencilerin kanıtlardan yararlanma ile politik okuryazarlık gibi becerilerini kullanmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmuştur.

Okuma yazma oranının çok yüksek olduğu bilinen Uygurlarda ciddi bir eğitim sistemi mevcuttu (Vural, 2016, s. 181). Bu çerçevede yirmi üç okulun varlığı tespit edilmiştir (Işık, 2016, s. 23). Turfan'da bulunan Uygurların son dönemine ait bir mecmuada bilgili insanın değeri (Akyüz, 2012, s. 14) ile ilgili şu dörtlük usta – çırak ilişkisi açısından önemlidir (Arat, 1991, s. 258-259):

“Bilgi bilin ey beyim
Bilgi sana eş olur,
Bilgi bilen insana
Bir gün devlet yar olur

...

*Bilgili insan beline
Taş kuşansa kaş olur
Bilgisizin yanına
Altın konsa taş olur.”*

Uygur Türklerinde çeşitli bilim ve sanat dallarının yanı sıra bazı zanaat türlerinin gelişmiş olduğu görülmektedir. Bu durum yaratıcılık becerisiyle birlikte mesleki eğitimin de varlığını işaret etmektedir (Özkan, 2019, s. 17).

b) İslamiyet’in kabulü sonrasında Türk eğitim tarihi açısından otantik öğrenmeyle ilişkilendirilebilecek temel uygulamalar ve materyaller

Türkler onuncu yüzyılda millî eğitim politikaları ile İslami eğitim adetlerini sentezleyerek eğitim faaliyetlerine devam etmiştir (Binbaşılıoğlu, 2014, s. 3). Bunun sonucu olarak kurulan medreseler örgün eğitim kurumları olarak faaliyet göstermekte ve ilk örneklerine Karahanlılar Dönemi’nde rastlanmaktadır (Özgedik, 2014, s. 78-82; Özkan, 2019, s. 20).

Türklerin İslamiyet’i kabulünden sonra eğitim anlayışlarındaki form değişikliği İslamiyet’in bilime ve bilgiye verdiği değerle doğru orantılıdır. Söz konusu form değişikliğinde Arap kültürü ya da Orta Doğu etkileşiminden ziyade İslamiyet’in bilime ve bilgiye verdiği önem etkili olmuştur. Bu kapsamda değerlendirilebilecek çok sayıda ayet ve hadis bulunmaktadır. Ancak çalışma kapsamında usta – çırak ilişkisini ve otantik öğrenmeyle ilişkili diğer özellikleri değerlendirebilmek için bazı hadisler *İhya-u Ulûm’id-Din’in*, *Kitab’ul-İlim* bölümünden (Gazali, 2014) tespit edilmiştir:

Hadisler:

“İnsanların en faziletlisi, o mü’min âlimdir ki, kendisine ihtiyaç olduğunda yardım eder. Halk kendisinden kaçtığı anda ilmiyle yetinerek vakarlı davranır.”

“Ey ashabım! Sizler fakihleri çok, kurrâsı (Kur’an hafızları) ve hatipleri az, (ilim) isteyenleri seyrek, fakat (ilim) verenleri çok olan bir zamanda bulunuyorsunuz. Bu zamanda salih amel işlemek, ilim yapmaktan daha hayırlıdır. Fakat insanların üzerine öyle bir zaman gelecektir ki, fakihleri az, hatipleri çok, (ilim) verenleri seyrek, (ilim) isteyenleri ise çok olacaktır. İşte böyle zamanda ilim (sahibi olmaya çalışmak) her ibadetten daha hayırlıdır.”

“Dünya lanetlenmiştir (kıymetsizdir), dünyanın içindekiler de lanetlenmiştir. Ancak Allah (C.C.)’ın zikri ile birlikte onu öğreten ve öğrenen bundan müstesnadır.”

“İlim talep etmek her Müslümana farzdır.”

“Sâlihlere’e sorun, o hususu Sâlihlere danışın!”

“Temellük (dalkavukluk) mü’minin ahlâkından değildir. Fakat ilim tahsil eden talebe, hocasına temellük edebilir.”

“Öğrenebildiğiniz kadar öğreniniz; fakat öğrendiklerinizle amel etmedikçe Allah (C.C.) öğrendiğiniz hiçbir şey ile size bir fayda vermeyecektir.”

İslamiyet’in kabulünden sonra Türkler içerisinde yetişen bazı ilim adamlarının otantik öğrenmeye ve benzer yaklaşımlara yakın görüş bildirdikleri görülmektedir. İlk Müslüman Türk Devletleri döneminde öne çıkan çeşitli âlim, edip ve mutasavvıflardan Ebubekir er-Razi ve Farabi, eğitimin özellikle gerçek hayat temelinde gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Özkan, 2020, s. 10-11). Farabi, eğitim ve öğretim kavramları arasında fark olduğunu düşünmekte (Akyüz, 2012, s. 24), kuramsal bilgilerin öğrencilere ikna yolu ile öğretilmesi ve bu sürece öğrencilerin azim ve çabalarının dâhil edilmesi gerektiğini belirterek, esasında otantik öğrenmenin ve benzer yaklaşımların istikamet haritasını, yaşadığı dönemde belirlemektedir. Farabi’nin öğretimle ilgili belirttiği görüşler, günümüzde kullanılan öğretim yöntemlerine benzemektedir (Binbaşoğlu, 2014, s. 23-24). Nitekim Farabi’nin belirttiği öğrencilerin ikna yolu ile kuramsal bilgiyi edinebilmesi, düz anlatım metoduyla değil, ancak öğrencinin bilgiye ulaştırılması ve bilgiyi elde ederek zihninde yapılandırması şeklinde oluşabilir. Ayrıca öğrenci çabalarının öğretim faaliyetlerinde işe koşulması yapılandırmacı anlayış içerisindeki öğretim modelleriyle gerçekleştirilebilir.

Türkçenin Arapçadan daha zengin bir dil olduğunu ispat eden Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan *Divan-ı Lügat’it Türk’te*, erkek çocukların mesleklerinde ustalaştırılması (*oglin işka tıgrattı*) ve bu eğitimin de babadan alınması gerektiği (*er oglin işte çıgrılttı*) belirtilmektedir (Batur & Beştaş, 2011). Bu durum usta – çırak ilişkisini vurgulamaktadır. Ayrıca Kaşgarlı Mahmud Divan’ında ilk dünya haritasına yer vermiş ve XI. yüzyılda Türklerin ve münasebette buldukları diğer milletlerle sınırlarını çizmiştir (Polat, 2015). Böylelikle Kaşgarlı Mahmud, kendinden sonraki nesillere Türkistan coğrafyası ile ilgili otantik bir ders materyali bırakmıştır.

Dünya düşünce, tıp ve eğitim tarihinde çok önemli bir yeri olan Türk ilim adamı İbni Sina, deney, gözlem ve araştırma tabanlı eğitim ve öğretim

metotlarını ileri sürerek (Akyüz, 2012, s. 25-30), mesleki eğitimi vurgulayıp (Özgedik, 2014, s. 45) otantik öğrenmeye ait özelliklerin bir kısmını yaşadığı zamanda tanımlamıştır.

Gazneli Devleti'nde yaşamış olan Birüni eğitimde bilimsel gözlem yöntemini ilk uygulayanlardan olup, deneysel düşünme ve karşılaştırma yapılmasının gerekliliğinden bahsetmiştir (Binbaşoğlu, 2014, s. 28). Dünya tarihinin büyük bilim adamlarından biri olarak kabul edilen Biruni'nin pergel ve cetvelin ötesinde gerçek dünya problemleri için Biruni Problemleri olarak anılan buluşları da bu çerçevede değerlendirilmektedir (Kafesoğlu, 2015, s. 370). Bu anlamda Birüni'nin görüşleriyle otantik öğrenme yaklaşımı arasında yakından ilişki kurulması mümkündür.

İlk Türk tarikatını kuran ve ilk Türk sûfilerinden olan Ahmet Yesevî (Akyüz, 2012, s. 39), *Divan-ı Hikmet* adlı eserin sahibidir. Ahmet Yesevî, *Divan-ı Hikmet*'te dinsel bir içerik oluşturmuş; fakat dinî ve ahlaki öğütlere de eserinde yer verdiği için kendi döneminin eğitim kitabının yazarı olmuştur (Binbaşoğlu, 2014, s. 45). Ahmet Yesevî ve hikmetleri, Türk tarihinde dinî ve edebî açıdan büyük öneme sahip olması (Yalçınkaya, 1993), dolayısıyla da yüzyıllar öncesinden günümüze ve geleceğimize ışık tutması nedeniyle, gerçek hayat bağlamı olan otantik bir öğretim materyalidir. Bu konuda yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe dersinde değer aktarımıyla ilgili hikmetleri belirlemek için *Divan-ı Hikmet* adlı eserin incelendiği ve eserde Sosyal Bilgiler (6. ve 7. sınıf) ders programında yer alan on beş değer tespit edildiği görülmektedir (Arslan & Çelik, 2016). Bu çerçeveden bakıldığında *Divan-ı Hikmet*'in otantik bir ders materyal olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Anadolu'nun vatan hâline getirilmesinde, sosyo-kültürel yapının kurulmasında ve bir nizam oluşturulmasında Yesevilik'in tesiri unutulmamalıdır (Pilav & Yazıcı, 2015).

Doğudaki eğitim düşünceleri ve uygulamaları üzerinde etkili olduğu düşünülen *Kabusnâme*'nin yirmi yedinci bölümünde Keykavus bin İskender "onu, silah kullanan birine ver, silah kullanmayı öğrensin. Ata binmeyi de. Atam, benim bunları öğrenmemi sağladı: Süngü kullanmak, zıpkın atmak, çevgen ile top atmak v.b." ifadesi ile Ebu Manzar Hacıp'in şehzadeye öğrettikleri ve padişah karşısına çıkarak şehzadeye öğretilenlerin uygulanmaya çalışılması usta – çırak ilişkisinin XI. yüzyılda var olduğunu göstermektedir (Binbaşoğlu, 2014, s. 39-41). Nitekim Selçuklu Türklerinde tekstil, bahçıvanlık ve inşaat işlerinde usta – çırak bağlamında meslek sahibi olduğu görülmektedir (Merçil, 2000).

XI. yüzyılda yaşamış Türk âlimlerinden Mevlâna'ya (Celaleddin-i Rumî) ait birçok kitap bulunmaktadır. Bunların başında *Mesnevi*, *Divan-ı Kebir*, *Mecâlis-i Seba* ve *Fihî Mâ-fih* gelmektedir (Binbaşıoğlu, 2014, s. 54). *Mesnevi*'nin birçok yerinde mürîd – mürşîd ilişkisinden bahseden Mevlâna, Mürşîd'in tecrübe ve birikiminin olmasını; bunu da aktarabilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Mürîd de kendi isteği doğrultusunda tasavvufa yönelmekte ve mürşidini kendisi seçmektedir. Tasavvuf bir eğitim süreci olduğundan bu sürece usta – çırak ve öğretmen – öğrenci ilişkisi dâhil olmaktadır (Konur, 2005). Bu bağlamda tasavvuf eğitimi sürecinde usta – çırak ve öğretmen – öğrenci ilişkisinin öğretim sürecine dâhil olduğu, bunun da otantik öğrenmeyle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Türkçe ders kitaplarında Mevlevilikle ilgili bilgilerin yeterince yer alıyor olması da bu görüşü desteklemektedir (Pilav & Yazıcı, 2015). Aşağıda *Mesnevi*'den usta – çırak ilişkisi kapsamında alıntılar yer almaktadır (Mevlâna, 2012):

Usta hangi eserle tanınmışsa, hangi hünerle şöhret bulmuşsa çırağı da o hünerde ilerler, o hünerde meşhur olur. Usul ilmini bilen, bir üstadın yanında zihni çevik, istidatlı talebe usul okur; fakih üstadın yanında da usul okumaz, fıkıh tahsil eder. Gramer üstadının talebesi gramer üstadı olur. Hakikat yolunda mahvolan üstadın talebesi ise üstadın sayesinde padişapta mahvolur, yokluğa erişir.

Selçuklu vezirlerinden Nizamü'l-mülk, Melikşah'ın atabegliğini yapmış aynı zamanda da *Siyasetname* adlı eseri kaleme almıştır. *Siyasetname*, devletin ve siyasetin işleyişini ortaya koyan bir eserdir. Eserde yer alan hikâyenin bir bölümünde bir pirin yanında terzilik yapan bir çırağın olduğu, başka bir bölümde de bu çıraklara kızarmış tavuk ve biraz helvanın ikram edildiği anlatılmaktadır. Hikâyede geçen “çırak” kavramı, hikâyenin bütününe bakıldığında ustadan öğrenen çırak anlamında kullanıldığı görülmektedir (Nizamü'l-Mülk, 1941).

1058-1111 yılları arasında yaşayan Gazali, annenin ve öğretmenin çocuğa rehberliğini ifade ettiği *Eyyühelveled* (Ey Oğul Bil Ki) adlı eserinde söz ve hareket uyumundan bahsederek Farabi'nin benzer görüşünü desteklemiştir (Binbaşıoğlu, 2014, s. 8).

XII. yüzyılda yaşamış Türk şairlerinden olan Edip Ahmet bin Mahmut Yükneki, *Atabetü'l Hakayık* yani Gerçeklerin Eşiği adlı eserin sahibidir. Eser, insan davranışlarını konu almakta ve Yusuf Has Hacib'in *Kutadgu Bilig* adlı kitabıyla benzer yönleri bulunmaktadır (Binbaşıoğlu, 2014, s. 47). Eserde eğitimle ilgili farklı konular yer almakla birlikte, usta – çırak ilişkisi bağlamında değerlendirilebilecek ifadeler yer almaktadır (Yükneki, 2016):

*Bilgiden sözüme temel atarım;
ey dost, bilgiliye yaklaşmağa çalış;
sa 'âdet yolu bilgi ile bulunur,
bilgi edin ve sa 'âdet yolunu bul.*

XIII. yüzyılda yaşamış Türk halk şairlerinden Yunus Emre şiirlerinde çoğunlukla aşk ve ölüm temalı evrensel konuları dinsel bir nitelikte ele almıştır. İnsan sevgisiyle Tanrı sevgisini birleştiren Yunus Emre (Binbaşoğlu, 2014, s. 56), tasavvuf eğitiminde birinci koşulu ere tam bağlılıkta görmektedir. İnsan nefsiyle mücadele ederken, ere tam olarak bağlanarak, kendisiyle hesaplaşır ve özünü kavrar. Aşk yoluna giren kişi bunları mürşidsiz gerçekleştiremez (Koç, 2003). Böylece mürşid, müridleriyle özel olarak ilgilenir ve dolayısıyla mürîdi azdır (Ergün, 2010). Yunus Emre'nin bahsettiği mürşid – mürîd ilişkisi, usta – çıraklık ilişkisinin tasavvuf eğitimindeki kavramsal karşılıklarıdır. Nitekim aşağıdaki şiirde ehil (Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab, (TDK, 2020) kişilerle geliştirilmesi gereken münasebetler belirtilmektedir:

...
*Eksik olman ehillerden, kaç'a'görün câhillerden
Tanrı bîzar bahillerden, bahil dîdar gürür değil.*

...
*Kara taş su koyarsan, elli yıl ıslatır isen
Hemen taş gene bayağı, hünerli taş olur değil.
Yunus olma câhillerden, ırak olma ehillerden
Câhil ne var mümin ise, câhillikten kalır değil.*

Ahmet Yesevî'nin mürîdlerinden olan Hacı Bektaş-ı Veli (Akyüz, 2012, s. 56), *Makâlât* adlı eserinde şeriatın ikinci makamını *ilim öğrenmek* olarak ifade etmiştir (Pilav & Yazıcı, 2015: Hacı Bektaş-ı Veli'nin Ahmet Yesevî'nin yetiştirdiği mürîdlerden Lokman-ı Perende'nin öğrencisi olduğunu ileri sürmektedir.). Tarikatın ikinci makamı *mürîd* olmak, Marifet'in yedinci makamı ise ilimdir (Bektâş-ı Veli, 2013) (Özcan, 2004: birinci makam olarak vermektedir). Hacı Bektaş-ı Veli, Tarikat'ın ikinci makamındaki “*mürîd olmakdur*” söylemine *Kur'an-ı Kerim*'de yer alan Nahl Suresinin 43. ayetini referans göstermektedir. Ayette “eğer bilmiyorsanız, ilim sahiplerine sorunuz” denmektedir (TDV, 1995). Tarikatlardaki mürîd – mürşid ilişkisi usta – çırak ilişkisinin İslam literatüründeki karşılığı olarak karşılık bulmaktadır. Zaten tasavvuf, usta – çırak ilişkisidir (Eliaçık, 2013).

Sözlü kültürümüzde menkabe anlatımı yapanların usta – çırak ilişkisi içerisinde yetiştiği bilinmektedir (Gülerer, 2013). XIII. yüzyılda

yaşamış olan Nasreddin Hoca fıkraları da Türk Kültürünü her yönüyle içermektedir. Nasreddin Hoca'nın fıkraları eğitim – öğretimin konusu ve hazinesi olarak ele alınabileceği (Tekşan, 2012b) düşünülmeyle birlikte, hikâyelerindeki bilgi gerçeklere dayanmakta ve bilim adına kullanılmaktadır (Batur, Sır & Bek, 2012). Gerçek hayat bağlamı olan Nasreddin Hoca fıkraları birer otantik öğretim materyali olarak, başlı başına bir otantik öğrenme yaklaşımı içerisinde kullanılabilir.

Türklerde eğitim – öğretim faaliyetleri, usta – çırak ilişkisi ve gerçek hayat gibi bağlamlar çerçevesinde kurulduğundan, eğitim anlayışları ve yaklaşımlar aynı çerçevede kalmış; ancak İslamiyet'in kabulüyle birlikte - yukarıdaki örneklerde olduğu gibi- farklı formlar kazanmıştır. Bu kapsamda değerlendirilebilecek olan Ahilik XIII. yüzyılda kurulup, XX. yüzyıla kadar Anadolu'da esnaf ve sanatkârlar birliği olarak devam etmiş (Çağatay, 1974) ve küçük esnaf için çırak, kalfa ve ustaların (Kayadibi, 2000; Kırpık, 2016, s. 83,143), alp tipi insan olarak (Gedikoğlu, 2014) yetiştirilmesini amaçlayan bir teşkilat olmuştur. Benzer yapı kadınların dâhil olduğu *Bacı Teşkilatı* (Bacıyan-ı Rum – Hanım Dervişler) ile Türkmen kadınların teşkilatlanmasıyla da kurulmuştur (Doğan, 2012, s. 113). Ahilik, Türkistan Türklerinin cömertlik anlamına gelen akı felsefesinin, İslami fütüvvet geleneği ile ortaya çıkmış ve XIII. yüzyıldan itibaren Suhreverdi, Muhyiddin b. Arabi, Evhaduddin Kirmani, Ebu Cafer Yezdanyari ve Nasıruddin Mahmud (Ahi Evren) gibi mutasavvıflar Anadolu'da faaliyetler yürütmüştür (Solak, 2009). Ahilikle ilgili temel ilişkilendirmeler bu bağlamda yapılsa da Türk illerine özel bir yapılanma ve çok yönlü bir kuruluş olarak görülmektedir (Doğan, 2012, s. 109-113). Bunların arasından Ahi Evren, şeyhi Evhaduddin Kirmani ile beraber Ahilik teşkilatını kurmuştur (Mahiroğulları, 2008). Ahilikte ahlak eğitiminde farklı yöntemler uygulanmakta, ocağa yeni girenler temel bilgiler öğrenerek basit işler yapmaktadır (Göktaş, 2011). Ahiler, teşkilat içerisinde yaparak ve yaşayarak gerçek dünyaya hazırlanmakta ve bir meslek edinmektedir (Doğan, 2012, s. 113). Ahilik, mevcut yapısıyla otantik öğrenme yaklaşımının Türk – İslam hayatının formal düzende ilk uygulandığı teşkilat olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra vakıfların bünyesinde faaliyet gösteren kurumlarda usta – çırak ilişkisi bulunmaktadır (Türer, 2011, s. 63).

Anadolu Selçuklu ve diğer Anadolu Beyliklerini kuran Anadolu Türklüğünün siyasi ve sosyal bir evrimi olarak görülen Osmanlı'nın (Köprülü, 1981, s. 182) eğitim politikaları Anadolu Selçuklu Devleti'nin eğitim kurumları ve kültür politikaları çerçevesinde şekillenmiş; fakat eğitim

ve öğretimde nakilci ve ezberci anlayış benimsenmiştir (Büyükbaş, 2013). Buna rağmen Osmanlı eğitim kurumlarında özellikle mesleki eğitimde usta – çırak ilişkisine rastlanmaktadır. Bununla birlikte eğitim sistemini oluşturan anlayış, anlatım tarzının ötesinde müderrislerin ders kitaplarını doğrudan talebelere okuması üzerine kuruludur. Hatta bilinmeyen kelimelere dahi yer verilmeyen bu sisteme kelimecilik öğretimi adı verilmektedir (Akyol, 2016, s. 116). Bu nedenle özellikle Osmanlı Devleti Dönemi’nde otantik öğrenme stratejisinin anahtar kelimeleriyle ilişkilendirilebilecek öğrenme faaliyetlerine -kaynakların zenginliğine rağmen- pek rastlanılamamakta fakat toplum düzenini ifade eden patrimoniyal karakterde hoca-talebe, pir-mürid, usta-çırak gibi kavramlarla sık karşılaşılmaktadır (Türer, 2011, s. 65; Akyol, 2016, s. 142).

Fatih Sultan Mehmed Han Dönemi’nde belli bir olgunluğa erişerek sistematik bir yapıya kavuşan medreselerde hoca ve talebeler bulunmakta; seçilen talebelere ise baş kalfa adı verilmekteydi. Ayrıca talebeler Darü’ş-Şifalar’da staj yapar, gerçek hayat bağlamında usta – çırak ilişkisi çerçevesinde öğrenmeler gerçekleştirirdi (Gedikoğlu, 2014; Akyol 2016, s. 105). Bu şekilde bilimsel kurumlara dönüştürülen medreselerde özgür düşüncenin önü açılmıştır (Doğan, 2012, s. 149). Klasik dönemde mesleki ve teknik eğitimde usta – çırak ilişkisi, lonca teşkilatıyla gerçekleştirilmekteydi. Enderun Mektebi’ne alınan devşirme çocukların en yeteneklileri Enderun Mektebi’nde çıraklık ve örgün eğitim sistemine tabiydi. Yine Osmanlı’da mimarlık ve mühendislik eğitimi usta – çırak ilişkisiyle gerçekleştirilmekteydi (Ergin, 1977b, s. 1151; Yoluk, 2010; Türer, 2011, s. 80). II. Meşrutiyete kadar Musika-i Hümayun’da (Toker & Özden, 2013) ve Mühendishane-i Berrii Hümayun’da usta – çırak ilişkisi mevcuttu (Ergin, 1977b, s. 325-333).

1845 yılında Sultan Abdülmecid’in talimatıyla kurulan Meclis-i Daimi-i Maarif-i Umumiye’nin mesleki eğitime önem verilmesine dair kararı ile 1824 yılında II. Mahmud Dönemi’nde yayımlanan ve okuma yazmayı ilk defa bir zorunluluk hâline getiren ferman da (Özteke, 2006) usta – çırak ilişkisi açısından değerlendirilebilir:

... kimse çocuğunu bulûğa ermeden (12 yaşından önce) ve İslâmi-dini bilgileri gereği gibi öğrenmeden okuldan alıp usta yanına vermemelidir. Bulûğa erişen ve çırak verilecek çocuklar, oturdukları yere göre İstanbul, Eyüp, Üsküdar, Galata Kadısına velisi ve hocası tarafından götürülecek ve mühürlü bir izin belgesi alındıktan sonra çırak verilebileceklerdir. Ustalar ve esnaf kethüdalrı da elinde böyle belge bulunmayan çocukları çırak almayacaklardır. Eğer ana babalar

ve ustalar buna uymazlarsa, okulun hocası yahut mahallenin imamı doğrudan kadılara durumu bildireceklerdir. Kadılar durumu araştırıp, fermana uymayanları ceza görmeleri için hükümete getireceklerdir. Yetim ve öksüzler zorunlu olarak çıraklık yapıyorlarsa onlar da günde iki kez okula gidip bülûğa erişinceye kadar okuyacaklardır...

Meşrutiyet ve Tanzimat dönemindeki gelişmelerin eğitim açısından birçok yenilik getirdiği savunulmaktadır. Örneğin 1869 yılında yayınlanan Maarif Nizamname'sinde Darümuallimin-i Kebir adında bir yüksek öğretmen okulunun açılması öngörülmüş, burada staj faaliyetleriyle muallimler ve muallimeler öğretmenlik mesleğine hazırlanmıştır (Özgedik, 2014, s. 126). 1876 yılında kurulan Darüşşafakanın açılmasına esnaf çıraklarının boş vakit geçirmeleri sebep olmuştur (Ergin, 1977b, s. 1492). Darüşşafaka Mezunları Cemiyetinin 1911'de dağılmasından sonra cemiyetten ayrılan 39 kişi Çırak Mektepleri Cemiyeti Tedrisiyesini açmış; 1914 yılında ise İstanbul Vilâyeti Umumî Meclisi kararıyla çırak mektepleri kurulmuştur (Ergin, 1977b, s. 1542).

Açılan modern askerî okullarda uygulamalı dersler usta- çırak ilişkisi çerçevesinde Humbaracı ve Lağımçı ocaklarında verilmiştir (Nurdoğan Demirkıran, 2020, s. 61-64). Özellikle Tanzimat Dönemi'nde yeni yöntemler üzerinden eğitim – öğretim faaliyetlerinin düzenlendiği görülsede otantik öğrenme bağlamında değerlendirilebilecek etkinliklere pek rastlanılmamaktadır. Nitekim Safvet Paşa medreselerin programlarının döneme uyarlanmadığını ve gerçek dünyayı aktaramadığını (Nurdoğan Demirkıran, 2020, s. 82-83), Ali Suavi ise Galatasaray Lisesine yabancı öğrencilerin öğretmen ve kalfa olarak alınmasını eleştirmiştir (Doğan, 2012, s. 213). Ancak eğitime yönelik yeni yaklaşımların tasvip edildiği; bu çerçevede ise Ziya Gökalp ve Münif Paşa'nın beceri eğitimi ile üst düzey düşünme becerilerine ve kanıt temelli öğrenmeye önem verdiği görülmektedir (Özgedik, 2014, s. 115-116, 142-143). Bununla birlikte Selim Sabit Efendi'nin yazdığı Osmanlı'nın ilköğretim metotları olan *Rehnuma-yı Muallimin* (Türk, 2009) ve *Muhtasar Tarih-i* (Sarıoğlu, 2012, s. 46) eserlerinden ziyade, Ayşe Sıdika Hanım'ın *Usul-i Talim ve Terbiye* eserinde belirttiği yöntemleri (Türk, 2009), Midhat Paşa'nın usta – çırak ilişkisi çerçevesinde gerçekleşen eğitimi savunması, Emrullah Efendi'nin öğretimi iki cepheli görerek pratiğe önem vermesi (Özgedik, 2014, s. 139-140), Selim sabit Efendi'nin derslerin otantik materyallerle desteklenmesini arzu etmesi otantik öğrenme bağlamında değerlendirilebilir. Ayrıca Satı Bey, müzeleri eğitimde kullanmak için Nazır Emrullah Efendi'ye bir layiha sunmuş (Ata,

2002), tekdışı adını verdiği keşfettirici – buldurucu yöntemi de ortaya atmıştır (Türk, 2009).

Tespitler, İslamiyet öncesinde ve sonrasında Türklerde eğitimde bir strateji olarak otantik öğrenmenin veya öğretim materyallerinin -temel anlamda- kullanıldığını göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışmada otantik öğrenme stratejisi bağlamında değerlendirilebilecek temel uygulamalar ile materyaller Türk eğitim tarihi açısından tespit edilmiştir. Çalışma, Türklerin siyasi olarak teşkilatlandıkları Hun Devleti'nden başlayarak Osmanlı Devleti'ne kadar geçen sürede kurulan Türk devletlerinde başvurulan temel öğrenme yöntem, teknik ve stratejiler ile materyallerin incelenmesini kapsamıştır.

Otantik öğrenme stratejisi çerçevesinde Türk eğitim tarihinde değerlendirilebilecek uygulamaların oldukça fazla olduğu literatür üzerinden tespit edilmiştir. Ulaşılabilen kayıtlar, Türklerin siyasi olarak teşkilatlandıkları dönemlerden itibaren otantik öğrenmeyle ilişkilendirilebilecek uygulama ve materyalleri kullandıklarını göstermiştir. Bu çerçevede Türkler, meslek edindirmede, bireyleri gerçek hayata hazırlamada ve değerler eğitiminde otantik öğrenmeyi uygulamıştır.

Kökeni çok eski zamanlara dayandığı görülen otantik öğrenme, günümüzde bir strateji olarak öğrenme ortamlarında kullanılmakta ve tarihi kayıtlarda benzer şekilde meslek edindirmede, öğrencileri gerçek hayata hazırlamada ve değerler eğitiminde kullanabilmektedir. Günümüzde akademik başarı, beceri kazanımı, gerçek hayata hazırlama ve anlamlı öğrenme bakımından ön plana çıkan otantik öğrenme üzerine gerçekleştirilecek çalışmaların ise literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2016). Osmanlı Devleti'nde eğitim öğretim. *Türk eğitim tarihi el kitabı* içinde (). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi* (22.bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Al Jazeera (2020). Uygur Türkleri zulüm altında. <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/uygur-turkleri-zulum-altinda> adresinden 23.03.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Arat, R. R. (1991). *Eski Türk şiiri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Arslan, A., & Çelik, H. (2016). Divan-ı Hikmet'te Türkçe eğitiminde kullanılabilir değerler. *Turkish Studies*. 11(3). 169-184
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin "müze eğitimi'ne" ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atalay, C. (2014). Asya Hun Devletinde Mao-Tun (Metehan) dönemi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 16(Özel Sayı II), 107-109.
- Batur, Z., & Beştaş, M. (2011). Divanu Lugat'it Türk'te çocuk dünyası ve çocuk eğitimi. *Turkish Studies*. 6(2), 247-262.
- Batur, Z., Sır, A.N., & Bek, H. (2012). Nasreddin Hoca fıkralarında değer yargıları ve eğitim. *Turkish Studies*. 7(3), 583-596.
- Bektaş, M., & Horzum, M. B. (2014). *Otantik öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bektâş-ı Veli, H. (2013). *Makâlât* (5. Bs.). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı. 72-78
- Binbaşıoğlu, C. (2014). *Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Büyükbaş, N. (2013). Osmanlı insan yetiştirme düzeni ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna etkileri. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 29(87). 199-228.
- Çağatay, N. (1974). *Bir Türk kurumu olan ahilik*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları No. 123.
- Doğan, İ. (2012). *Türk eğitim tarihinin ana evreleri*. Ankara: Nobel Basım Yayın.
- Doğan, İ. (2018). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Nobel Basım Yayın.
- Doğan, O., & Budak, Ö. M. (2019). İslamiyet öncesi Türklerde eğitim-öğretim ve bilim. *Türk Eğitim Tarihi* (Ed. M. Kılınç ve S. Keçeci Kurt) içinde (s.11-24). Ankara: Pegem Akademi.

- Eliaçık, M. (2013). “Ahmed Ziyaüddin-i Gümüşhanevî Menkabeleri ile Diğer Evliyâ Menkabeleri Arasında Bir Mukayese”. *I. Uluslararası Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevi Sempozyumu* 03-05 Ekim 2013, Gümüşhane.
- Ergin, M. (2003). *Orhun abideleri*. Hisar Türk ve İslam Klasikleri.
- Ergin, O. (1977a). *Türkiye maarif tarihi* (Cilt I-II). İstanbul: Eser Matbaası.
- Ergin, O. (1977b). *Türkiye maarif tarihi* (Cilt III-IV). İstanbul: Eser Matbaası.
- Ergün, M. (2010). “Tasavvuf eğitimi açısından Yunus Emre”. *IX. Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni*. 6-8 Mayıs 2010, Eskişehir, 321 -345.
- Göktaş, V. (2011). “Ahilik ve tasavvuftaki bazı müşterek ahlaki öğeler”. *Ahilik Uluslararası Sempozyumu*. 20-22 Eylül 2011, Kayseri.
- Gülerer, S. (2013). Türk kültüründe menâkıbnâmeler ve menâkıbnâme yazıcılığı. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. 6(16). 233-262.
- Güven, İ. (2015). *Türk eğitim tarihi* (5.bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Hacib, Y. H. (2016). *Kutadgu Bilig*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/ekenti/10826,yusufhashacibvekutadgubiligpdf.pdf?0> adresinden 01.04.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Işık, H. (2016). İlk Türk devletlerinde eğitim. *Türk eğitim tarihi el kitabı* (). Ankara: Grafiker Yayınları.
- İneç, Z. F. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde geo-medya destekli otantik öğrenme ortamının öğrenmeye etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- İneç, Z. F. (2020). Otantik öğrenme. *Eğitimde güncel yaklaşımlar* (Ed. İ. Kozikoğlu) (s.17-38). Ankara: Pegem Akademi.
- İneç, Z. F., & Akpınar, E. (2020). Digitizing and interpreting the world map drawn by Kashgarli Mahmud: Constructing information using evidence based political literacy. *Review of International Geographical Education Online*. 10(3). 301-327. Doi: 10.33403/Rigeo.641521.
- İneç, Z. F. (2021). Otantik öğrenme modeli. *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretiminde çağdaş öğrenme ve öğretme yaklaşımları* (Ed. S. Polat ve B. Aksoy) içinde (s.93-114). Ankara: Pegem Akademi.
- İmam Gazali. (2014). *İhya-u ulum'id-din* (Çev: Arslan, A.). İstanbul: Merve Yayınevi, 51-298.
- Kafesoğlu, İ. (2015). *Türk milli kültürü* (38. Bs.). Ankara: Ötüken Neşriyat.
- Kanad, H. F. (1963). *Pedagoji tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Kansu, N. A. (2017). *Pedagoji tarihi*. Ankara: Telgrafhane.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademi.
- Kardaş, M. N. (2015). Orhun Abidelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı açısından önemi II: Kül Tigin Abidesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(2), Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/16219/169873>
- Kayadibi, F. (2000). Anadolu Selçuklular döneminde ahi teşkilatında eğitim. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*. 26, 177-188.
- Kırpık, G. (2016). İlk Türk İslam devletlerinde eğitim. *Türk eğitim tarihi el kitabı* (). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kırpık, G., Ünal, U., Işık, H., Demirtaş, B., Tokdemir, M. A., Birbudak, T. S., & Akyol, H. (2016). *Türk eğitim tarihi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kocasavaş, Y. (2006). Kutadgu Bilig'de eğitim-öğretim anlayışı. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2, 53-66.
- Koç, E. (2003). Yunus Emre düşüncesinde aşk ve eğitim. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*. 26.
- Konur, H. (2005). Mesnevî'de mürid-mürşid ilişkisi. *Tasavvuf Dergisi*. 14, 149-156.
- Köprülü, M. F. (1981). *Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşu*. İstanbul: Ötüken.
- TDV. (1995). *Kur'an-ı Kerim* (3.Bs.). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Mahiroğulları, A. (2008). Selçuklu / Osmanlı döneminde kurumsal bir yapı: Ahilik/gedik teşkilatı ve sosyo-ekonomik işlevleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. 54(1). 139-154.
- Mevlâna, Celaleddin Rumi. (2012). *Mesnevi*. Konya: Palet Yayınları. 2829-2834.
- Merçil, E. (2000). *Türkiye Selçukluları'nda meslekler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. bs.). California: Sage Publication.
- Nizamü'l-Mülk. (1941). *Siyasetname* (Çev. Ayar, M.T.) (5. bs.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 68-71.
- Nurdoğan Demirkıran, A. M. (2020). Modernleşme ve Tanzimat dönemi eğitim. *Türk eğitim tarihi* (Ed. M. Gündüz) içinde (s.57-115). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

- Orhan, S., Gedik, M., & Bulut, M. (2012). Orhun Abideleri ile Gençliğe Hitabe'nin sundukları mesajlar açısından mukayesesi üzerine bir inceleme. *The Journal Of Academic Social Science Studies*. 5(8). 907-915.
- Ögel, B. (1984). *İslamiyet'ten önce Türk kültür tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınevi.
- Özcan, H. (2004). Bektâşilikte dört kapı kırk makam. *Turkish Studies*. 28(1).
- Özkan, S. H. (2020). İslam öncesi, İslami döneme geçiş, Selçuklu, beylikler ve Osmanlı kuruluş dönemlerinde eğitim. *Kronolojik ve tematik Türk eğitim tarihi* (Ed. M. Gündüz) içinde (s.1-24) İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Özgedik, M. (2014). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Ülke Eğitim.
- Özkan, S. (2019). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özteke, F. (2006). *XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde tarih eğitimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Pilav, S., & Yazıcı, M. H. (2015). Türkçe ve edebiyat ders kitaplarında Yesevilik, Bektaşilik ve Mevlevilik unsurları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*. 73, 105-128.
- Polat, S. (2015). Karahanlı Devleti'nde eğitim faaliyetleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*. 1(1). 42-52.
- Sarioğlu, M. (2012). *Türk eğitim tarihinden esintiler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Solak, F. (2009). *Ahilik kuruluşu, ilkeleri ve fonksiyonları*. İstanbul: Erkam Matbaası.
- Tekşan, K. (2012a). Türkçe dersi değerler eğitiminde Kutadgu Bilig'in kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 13(3). 1-17.
- Tekşan, K. (2012b). Türkçe dersi öğrenme alanları açısından Nasrettin Hoca fıkralarının kullanılabilirliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(17). 271-287.
- Toker, H., & Özden, E. (2013). Osmanlı Devleti'nde önemli kurumlar. *Rast Müzikoloji Dergisi*. 1(2), 107-128.
- Türer, A. (2011). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türk, İ. C. (2009). Osmanlı Devleti'nde öğretim yöntemlerinin gelişimi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*. 3, 272-275.
- Türk Dil Kurumu [TDK], (2020). *Ehil*. <https://sozluk.gov.tr> adresinden 29.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Vural, F. G. (2016). *İslamiyet'ten önce Türklerde kültür ve müzik. Hun, Kök Türk ve Uygur Türkleri*. İstanbul: Ötüken.
- Yalçınkaya, M. (1993). Ahmed Yesevi ve Divan-I Hikmet. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 26(1), 15-24.
- Yoluk, M. E. (2010). *XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde eğitim ve öğretim faaliyetleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yükneki, E. A. M. (2016). *Atabetü'l Hakayık*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/eklenti/12031,ahmedyugnekipdf.pdf> ?0 adresinden 15.03.2016 tarihinde erişilmiştir.

Authentic Learning in Turkish Education History Extended Summary

The real world and the master-apprentice relationship are the foundations of authentic learning, and it is important to determine when and for what purpose the applications and materials that form the basis of the authentic learning approach are used. This research is carried out by identifying concrete examples from Turkish History through the existing literature. Therefore, it is thought that this perspective will help to understand the nature of authentic learning. The main research question of this study is as follows:

What are the basic applications and materials related to authentic learning in terms of Turkish educational history?

In line with this research question, two sub-problems are questioned:

1) Are there any practices and materials related to authentic learning before the adoption of Islam in terms of Turkish education history?

2) Are there any applications and materials related to authentic learning after the acceptance of Islam in terms of Turkish educational history?

With a survey design, the study aimed to investigate the applications and materials of authentic learning in Turkish educational history. The data obtained from an objective point of view were transferred without any change or transformation. As the data were investigated with a retrospective (past to present) perspective, time-based surveying in survey designs was performed in the data analysis process.

In the study, a checklist entitled as called "Archetype Examples of Authentic Learning-AEAL" developed by the researcher was used for the analysis. This form included the real-life context, master-apprentice relationship, and various keywords about this framework, which provided the classification of the practices and materials of authentic learning. The form helped to classify the data within the scope of the study.

In order to carry out the surveying with a retrospective perspective, scientific sources related to Turkish educational history were reached, as well as scientific texts about Turkish history and Turkish cultural history were examined in this study.

As a result of the study, it was found that there were many applications within the framework of authentic learning in the history of Turkish education. The records showed that Turks used practices and materials related to authentic learning

since their first political organizations. Turks used authentic learning in vocational training, preparing individuals for real life and values education.

Authentic learning which has a long history back to ancient times is used as a strategy in learning environments today, and it has been used in vocational training, preparing students for real life, and values education in historical records. Today, authentic learning comes to the fore in terms of academic success, skill acquisition, preparation for real life, and meaningful learning, and it is thought that studies on authentic learning will contribute to the scientific literature.